

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Examen Confessariorum Repetitum

Schoonaerts, Gregor

Coloniæ Agrippinæ

VD18 14542323-001

Tractatus. De Sacramento Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41226

TRACTATUS
DE
SACRAMENTO
MATRIMONII.

CAPUT PRIMUM.

De Sponsalibus.

§. 1. *De Sponsalibus, eorum effectibus &c.*

EX laudabili Ecclesie consuetudine, & lege Canonum sponsalia matrimonio præmittuntur, non ut matrimonium sit ratum, sed ut sit sanctum, ut scilicet interea fieri possit exactior disquisitio, an ab utraque parte non sit aliquod impedimentum, an personæ sint legitimæ, & liberæ, quæ contrahere volunt; deinde ne temerè, ac repente accedant, & ineant talem societatem per vitam alterutrius duraturam.

Sponsalia sunt, *futuri matrimonii mutua promissio cum consensu per verba, aut signa æquivalentia expresso, ut nummi fractione &c.*

Effectus sponsaliorum est *obligatio mutua & diremptio matrimonii in primo gradu.* Hæc autem obligatio est sub mortali, quia est in materia absolutè gravi.

Ex dictis constat, ad sponsalia non sufficere merum propositum ab utraque parte manifesta-

statum, debet enim esse promissio reciprocae obligationis.

P. 1. Quem effectum habent sponsalia contracta inter consanguineos, & affines sub hac conditione: *Contraho tecum, si Pontifex dispensabit?*

R. 1. Si Pontifex soleat dispensare in tali gradu, certum est, valere sponsalia, quia conditio est honesta, & possibilis: si autem Pontifex non soleat dispensare in tali gradu, non valent sponsalia, saltem in foro externo, quia conditiones extraordinariae non solent similibus comprehendi, neque in isto foro censentur possibiles.

Non video tamen, quare valere non possint in foro conscientiae, si Pontifex possit dispensare, & promittentes se serio obligaverint sub conditione posita.

2. Assigna casus, in quibus sponsalia valide contracta dissolvuntur?

R. 1. Mutuo consensu, etiamsi fuerint iuramento firmata, quia iuramentum sequitur naturam contractus, & est solum confirmatio oneris in contractu impositi, unde, si cesset onus ejusmodi, cessat etiam obligatio iuramenti. 2. Si superveniat notabilis in comparte mutatio, ratione cujus habeatur justa causa resiliendi à promissione, quia id etiam locum habet in aliis promissionibus. Advertendum tamen, quòd in utraque parte non cesset obligatio; sed tantum in illa, quae est innocens, unde si sponsa post sponsalia fiat infamis, obli-

obligabitur adhuc Titio, non reciprocè Titius
Caia. Ex dictis sequitur

1. Si post inita sponsalia deprehendatur, quòd sponsa non valeat præstare dotem promissam, vel quia fefellit, vel subitò est depauperata, potest sponsus à contractu sponsaliorum resilire.
2. Si sponsa putabatur virgo, & non sit, vel quia antè fornicata est, vel etiam, quia postea violentè oppressa est.
3. Si incidat in lepram, morbum caducum, vel etiam in notabilem deformitatem, aut corporis mutilationem &c.

Possunt etiam sponsalia aliis modis dirimi.

1. Per ingressum Religionis. 2. Per susceptionem Ordinis sacri. 3. Si inita sint cum errore personæ; item, si supervenerit cognatio, vel affinitas, ut V. G. si sponsus fornicetur cum sorore sponsæ, vel si unus levet de Fonte prolem alterius.

Idem dic, si cognatio, vel affinitas sit antecedens, & non sit apposita conditio: *Si Pontifex dispensaverit*; si autem sit apposita, & Pontifex soleat in ejusmodi impedimentis dispensare, manet obligatio sponsaliorum: si autem non soleat ita dispensare, censent communiter, conditionem esse impossibilem.

§. 2. Nonnulla resolvuntur.

1. **A**N sponsi possint à Judice compelli ad matrimonium?

R. Aff. Saltem si sint sponsalia juramento firmata. Casus ille proponitur Alex. III. Cap. *Ex lueris Silvani*, de Sponsalibus, &c. qui respondet, sponsum, tenentem exequi sponsalia juramento firmata, esse ab Episcopo admonendum; deinde si monitis non acquieverit, Ecclesiasticâ censurâ compellendum, nisi rationabilis causa obstiterit.

Non debet tamen Judex Ecclesiasticus facile devenire ad censuras, quia coactiones ejusmodi habent crebrò tristes eventus, maximè si sponsus renuens contrahere multùm abhorreat ab altera comparte, & periculum sit, ne vel fictè consentiat in matrimonium, vel si sufficienter consentiat, versentur in perpetuo statu damnationis, V. G. propter rixas, odia, denegationem debiti &c. quam ob causam plerique suadent, ut judex spontè removeat censuram, si, postquam inflixit, advertat nil prodesse.

2. An possint contrahi sponsalia conditionatè?

R. Aff. Quia id commune est aliis promissionibus; pendente tamen, & nondum impletâ conditione non sunt in rigore sponsalia, quia tunc nondum obligantur sponsi ad ineundum matrimonium, sed tantùm obligabuntur, quando implebitur conditio.

Cæterùm, quamdiu pendet conditio, non est integrum sponsis à sua promissione resilire, sed obligantur ad expectandum eventum conditionis appositæ, quâ impletâ, contractus conditionalis transit in absolutum, & absolutam patit obligationem.

Z

3. Utrùm

3. Utrum sponsalia per copulam subsequen-
tem transeant in matrimonium?

R. Ante Trid. transisse, quando copula sub-
sequebatur utriusque consensu, ut habetur Cap.
His qui fidem, de Sponsalibus, & hoc ideo, quia
non præsimebantur sponsus & sponsa conve-
nisse affectu fornicario, sed animo adimplendi
promissionem sponsalitiã, & affectu maritali:
post Trid. autem non transeunt in matrimo-
nium, quia non solent adesse omnia requisita,
dum exercetur copula ad valorem matrimonii,
V. G. Parochus, & testes.

4. An matrimonium bonâ fide contractum,
& propter defectum essentialẽ invalidum,
V. G. ob absentiam Parochi, aut testium, ob-
tineat vim sponsaliorum?

R. Nec obtinere illam vim jure naturæ, nec
Ecclesiastico. Non jure naturæ, quia donatio
facta contra Legem irritantem, non habet vim
promissionis. Non jure Ecclesiastico; quia Trid.
sess. 24. cap. 1. de Reform. absolutè irritat con-
tractum matrimonialem eo modo initum, & in-
habiles reddit similes personas ad contrahen-
dum, & consequenter ad promittendum id,
quod seclusâ dispensatione, præstare non pos-
sunt.

5. Quâ ætate possunt contrahi sponsalia?

R. Jure naturæ non requiri certam ætatem,
sed sufficere usum rationis, vi cuius haberi pos-
sit consensus liber. Jure autem Ecclesiastico
requiritur septennium, ut constat ex Cap. *Li-*

terato

terras. & Cap. Accessit. & Desponsat. impub. ubi
exigitur septimus annus etiam completus.

6. An valeant sponsalia ante annum septimum contracta, dummodo habeatur usus rationis, & malitia suppleat ætatem?

R. Jure Ecclesiastico esse invalida, ut patet ex Cap. mox citatis, ubi generaliter declarat Alex. III. sponsalia ante septennium contracta esse nulla, neque fit exceptio casus, in quo malitia suppleat ætatem.

7. Quid si infantes ad invicem, vel unus major septennio, & alter minor sponsalia contraxerint, vel parentes ipsorum pro iis?

R. Hunc casum proponi Cap. *Unico. de Desponsat. impuberum* in sexto, ac ita resolvi: *Nisi per cohabitationem eorum mutuam, seu aliàs verbo, vel facto ipsorum liquidè appareat, eosdem in eadem voluntate, factos septennio majores, durare, sponsalia hujusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapsum dicti temporis minimè convalescunt: Et ideò, cum sint nulla ratione defectus consensûs, justitiæ publicæ honestatis non inducunt.*

Quid sit justitiæ publicæ honestatis, dicetur infra.

8. An parentes, vel tutores possint contrahere sponsalia loco filiorum, qui septennium nondum attigerunt?

R. Aff. Ut constat ex Cap. *Unico de Desponsat. impuberum* in sexto. Non obligantur tamen filii, nisi accedente ætate liberè consentiant, ut habetur ibidem §. ult. nec ante eorum consen-

356 TRACT. DE SACRAM. MATRIMONII.
sum, sunt propriè dicta sponsalia, ideoque nul-
lum inducunt impedimentum justitiæ publicæ
honestatis.

9. An probanda sit communis praxis, juxta
quam sponsi eodem die, vel pridè, quo con-
tracturi sunt matrimonium, Sacramentaliter
confiteantur, & communicent?

R. Hanc praxim regulariter esse improban-
dam, sponsalia enim præmittuntur matrimonio,
ut sanctius sponsi se ad illud suscipiendum dispo-
nant: neque enim in quibusvis peccatoribus hæc
dispositio obtinetur unius diei spatio. Quo-
modo Confessarius debeat procedere cum iis,
qui indispositi accurrunt ad confessionem, eo
die celebraturi matrimonium, vide fol. 278.

§. 3. *Ex dictis resolvuntur Casus practici.*

C A S U S I.

JOannes vult se obligare, dicitque Barbara: Pro-
mitto tibi matrimonium; Barbara autem dicit,
se necdum velle respondere, sed tamen ipsum
habere obligatum; queritur, an Joannes, non ob-
stante, quòd Barbara nolit respondere, promittendo
se obliget?

R. Promissionem illam esse validam, etsi non
sit sponsalitia, quia nihil ipsi deest ad rationem
promissionis propriè dictæ.

C A S U S II.

Paulus in consortio plurium puellarum dicit:
Promitto me unam ex vobis ducturum in uxorem;

illa

Ille autem repromittunt vicissim; queritur, an Paulus contraxerit sponsalia?

R. Neg. Nec oritur ex ea promissione impedimentum publicæ honestatis. Ratio est, quia non est contractus inter personas determinatas, quod requiritur ad valorem sponsaliorum.

Dato igitur, quòd illæ puellæ nobiles fuerint consorores, poterit Paulus validè contrahere matrimonium cum matre vidua ipsarum.

CASUS III.

Jacobus contrahit sponsalia cum Isabella, sed hæc mutuo consensu dissolvuntur. Postea contrahit matrimonium cum Maria sorore Isabella; queritur, an matrimonium fuerit validum?

R. Neg. Ratio enim, quare Ecclesia induxit hoc impedimentum publicæ honestatis, adhuc subsistit, licet priora sponsalia fuerint soluta, quia indecens est inire matrimonium cum illa, cujus consanguineæ te aliquando desponsasti.

Resolutio locum obtinet, si Jacobus post contracta sponsalia cum Isabella, ingrediatur & profiteatur in Religione approbata, & Isabella jam a sponsalibus libera, contrahat matrimonium, illudque consummet cum fratre Jacobi, ex quo proles suscipit: propter eandem rationem, & matrimonium est nullum, & proles est illegitima.

CASUS IV.

Petrus promittit matrimonium Annæ hereticæ, postmodum cognoscit Barbaram Catholicam, sororem Annæ. Queritur 1. cum utrâ ex duabus debuerit contrahere? 2. Quid si contigerit Annam mori?

R. Ad 1. Quòd cum neutra potuerit matrimonium contrahere: non cum Barbara; quia obstat impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validis, ut supponitur, dirimens matrimonium in primo gradu: non etiam cum Anna; quia obstat impedimentum affinitatis ex fornicatione proveniens.

R. 2. Ne quidem, Annâ mortuâ, potuit iniri matrimonium inter Petrum & Barbaram: quia impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus permanet post mortem, sicut etiam impedimentum affinitatis.

C A S U S V.

Cajus fornicatus cum Titia, postea desponsavit sibi sororem eius Annam. Queritur, utram possit in uxorem ducere?

R. Quòd Paulus Layman videatur sentire, Cajum neutram potuisse in uxorem ducere: sed meo iudicio, minùs rectè; cùm manifestum sit, ut ex sequentibus patebit, Cajum posse Titiam in uxorem ducere.

C A S U S VI.

Antonius sponsalia contraxit cum Catharina, quam postea duxit uxorem Philippus frater Antonii, sed matrimonium non consummavit. Quæsitum fuit, possitne Antonius Catharinam in uxorem ducere?

R. Aff. Layman. Opinio tamen negativa mihi videtur certior ob arctius matrimonii vinculum. Ita Bonacina in Tract. de Matrimonio q. 3. puncto 11. num. 20.

CASUS VII.

Cornelius contrahit sponsalia cum Lucia, postea contrahit alia sponsalia cum Susanna, eaque iuramento non tantum confirmat, sed etiam commercio carnali approbat: Queritur, an priora, an posteriora fuerint valida?

R. Quod mihi arrideat sententia Estii in 4. dist. 27. dicentis, priora sponsalia in suo vigore mansisse. Rationem adfert *Ostiensis* de Sponsalibus num. 11. fol. 194. scilicet quod iuramentum non sit vinculum iniquitatis.

CASUS VIII.

Magdalena post contracta sponsalia legitime cum Andrea, per vim ab uno tertio opprimitur; quod intelligens Andreas, vult resilire à sponsalibus. Verum Magdalena quoque monita, Andream ante sponsalia fornicatum fuisse, pretendit, involuntarium corporis vitium compensari per precedens Andree delictum. Duo in questione ventilantur. Primum, an violenta Magdalena oppressio sponso de causa sufficientem resiliendi à sponsalibus? Secundum, an, dato, quod sit causa sufficiens resiliendi, exceptio Magdalena adversus Andream sit admittenda?

R. Ad 1. Violenta illa oppressio sufficiens causa est Andree resiliendi.

R. Ad 2. Exceptio Magdalene videtur rationi & æquitati valde conformis.

CASUS IX.

Philippus contractis sponsalibus cum Joanna, & cum ipsa habito carnis commercio, illam à Patre

promissorum, sed non stupri conscio, sapè sapius in uxorem postulat. Renuit pater, & filia per minas suadet, ut promissa relaxet: quo facto, Philippus jurata sponsalia contrahit cum alia; interim Joana apparet gravida de Philippo, quod observans pater instat, ut illam nunc in uxorem ducat, minando alioquin utrique mortem. Ille, fide sibi relaxatâ, & de novo alteri cum juramento datâ, se excusat, & ad angustias redactus, ad Confessarium recurrit, petens, utram debeat ducere?

Resolvo cum Ludovico de Beia, quòd debeat ducere primam, quia pater vi iniquâ impulit filiam ad renuntiandum promissioni datæ.

C A P U T II.

De Sacramento Matrimonii.

S. Unicus. *Quid sit Matrimonium, & quando institutum?*

Matrimonium considerari potest vel sub ratione contractûs, vel sub ratione Sacramenti.

Matrimonium in ratione contractûs est, *Viri, mulierisque conjunctio maritalis inter personas legitimas, individuum vitæ societatem retinens.*

Matrimonium ut est Sacramentum, in communi sententia definitur: *Sacramentum novæ Legis, in quo vir & mulier per conjunctionem maritalem individuum societatem ineunt.*

Matrimonium quatenus est in officium naturæ primitus ordinatum, id est, ad procreationem prolis, institutum est ante peccatum, & verosimi-

similiter statim post creationem Evæ ex Adæ costa: *Qui enim fecit hominem ab initio, masculum & foeminam fecit eos: & quod Deus conjunxit, homo non separet.* Matth. 19.

Matrimonium in ratione Sacramenti verosimilius institutum est in Cana Galileæ Jo. 2. v. 2. & constat ex S. Cyrillo lib. 2. cap. 22. ad hunc locum dicente: *Opportunè jam ad signorum initium accedit: nam honestè celebratis nuptiis, tam mater, quàm ipse cum discipulis invitatus adest, ut natiuitatis nostræ principium, quantum ad carnem attinet, hoc est matrimonium, sanctificaret: oportebat certè, quoniam totam hominis naturam ad melius restauraret, non solum natis jam hominibus benedicere, sed etiam nascituris gratiam preparare, & aditum illorum ad hanc vitam, auctoritate Miraculi, & presentiâ suâ sanctum efficere.*

In mundi exordio, quamdiu fuit paucitas hominum, extitit præceptum contrahendi matrimonium, modò non existit similis obligatio: *Prima Dei sententia crescere, & generare præcepit, secunda continentiam suavit.* S. Cyp. lib. de habitu Virginum circa finem.

Materia proxima hujus Sacramenti sunt actus contrahentium, seu consensus utriusque partis exterius manifestatus. Forma sunt verba Parochi: *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris &c.* vel alia æquivalentia juxta consuetudinem cujusque loci.

Effectus hujus Sacramenti est augmentum gratiæ sanctificantis, & gratia Sacramentalis, quæ

ad hoc datur, ut conjuges castè sese diligant, & pacificè cohabitent, infirmitates mutuas supportantes, ac matrimonio ritè utentes, id est, non sequendo impetum libidinis, sed legitimam pro-
lis procreationem, ejusque honestam & piam educationem intendendo.

Minister hujus Sacramenti est solus Parochus, vel alius Sacerdos, de ipsius, vel Ordinarii licentia; licèt non desint, qui ministros hujus Sacramenti docent esse contrahentes.

Solum Parochum, &c. esse hujus Sacramenti ministrum, constat ex Trid. sess. 24. cap. 1. ubi præcipit, quatenus Parochus in celebratione matrimonii viro & muliere interrogatis, ac eorum consensu intellecto, dicat: *Ego vos in matrimonium conjungo, &c.* cumque illa verba sint vera, & Parochus tunc non conjungat sponfos in Matrimonium sub ratione contractûs consideratum, (contractus enim antè per consensum utriusque exteriùs manifestatum celebratus est) necesse est, fateamur, quòd Parochus eos conjungat in matrimonium sub ratione Sacramenti.

C A P U T III.

De Consensu, & Contractu Matrimoniali.

§. I. *Qualis consensus requiratur ad valorem Matrimonii?*

P. I. **A**N ad valorem contractûs matrimonialis absolutè requiratur consensus in copulâ?

1. Neg. Quia fuit verum matrimonium inter Beatam V. M. & B. Josephum, ut constat ex Matth. 1. & Lucæ 2. atqui B. Virgo non potuit absolutè consentire in copulam, utpotè quæ vovisset Virginitatem, ut patet ex S. Aug. lib. de Virg. cap. 4.

2. An ad valorem matrimonii sufficiat consensus internus?

R. Regulariter loquendo, opus est consensu exteriori per verba de præsentibus expresso. Ita Flor. quod & praxis Ecclesiæ confirmat.

Dixi: *Regulariter loquendo*, quia extraordinariè possunt adhiberi signa æquivalentia, ut V. G. si mutus contrahat.

3. An ad valorem contractûs matrimonialis sufficiat consensus exteriori manifestatus?

R. Neg. Saltem ubi Trid. est receptum, quia, ut Trid. sess. 24. cap. 1. debet insuper exteriori manifestari coram Parocho &c. Et duobus, vel tribus testibus, qui non tantùm physicè debent esse præsentibus, sed & moraliter.

4. An consensus parentum requiratur ad valorem matrimonii?

R. Neg. Contrarium definitum est in Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de Ref. interim qui ineunt matrimonium parentibus rationabiliter invitatis, peccant graviter, quia reverentia jure naturæ parentibus debita, postulat, ut filii, & filia consulant parentes in actionibus magni momenti.

5. An

5. An peccet Parochus conjungendo aliquos matrimonio parentibus invitis?

R. Aff. Et hoc vel maximè, dum minores subsunt potestati parentum, quando illos conjungit Sacramentaliter, & notorium est, vel ex propria confessione conjugum, vel publicâ famâ, aut circumstantiis parentes esse rationabiliter invitos, quia cooperantur peccato alieno, & sacrilegæ susceptioni Sacramenti.

An ad valorem matrimonii sufficiat contractus metu extortus vide supra 213. ubi materiam hanc discussam reperies.

CASUS X.

Parochus interrogat sponfos, an habeant consensum parentum, & hi respondent se non habere; hinc Parochus recusat eos conjungere, quo intellecto, sponsi in ejus præsencia, & coram testibus, ipso veniente, satis tamen advertente, quid agatur, verba, quibus de more contrahi solet, proferunt: an subsistat matrimonium?

R. Matrimonium sic contractum in ratione sacramenti nullum est. Siquidem Parochus hujus Sacramenti verisimiliter minister est, non contrahentes, atque verbis illius ratio formæ attribuenda est. In casu tamen posito matrimonium in ratione contractûs valere publici juris est.

§. 2. *An ad valorem Matrimonii sufficiat consensus conditionatus?*

1. **P**Otest sufficere consensus conditionatus, si conditio sit de præsenti, aut præterito, V. G. si quis dicat: *Accipio te in meam, si nata sis ex tali parente, vel si jam possideas tale dominium &c.*

Ratio est, quia contractus tunc non suspenditur, sed subsistente conditione subsistit, non subsistente, nullus est.

2. Ad valorem matrimonii sufficit consensus sub conditione de futuro necessario *cognito ut tali*, ut V. G. si quis dicat: *Contraho tecum, si cras Deus existet &c.*

Ratio est, quia conditio de futuro necessario ut tali cognito, non suspendit contractum, eò quòd non sit causa expectandi eventum conditionis, quæ moraliter æquivaleret præsenti.

3. Conditiones *intrinseca* contractui, *impossibiles*, & *turpes* habentur pro non adjectis, adeoque independenter ab illis subsistit contractus.

Exemplum 1. generis est: *Contraho tecum, si sim habilis ad contrahendum.*

2. Generis est: *Contraho tecum, si calum digito tetigeris.*
3. Generis est: *Contraho, si sis occisurus patrem tuum.*

Conditiones intrinsecas haberi pro non adjectis clarum est ex natura ipsius contractus,

in quo illæ conditiones censentur incluse independenter à nobis.

Conditiones impossibiles, uti & turpes itidem haberi pro non adjectis, constat ex Cap. *Si conditiones* de conditionibus appositis, ubi dicitur: *Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur, puta, si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inventam aliam honore, vel facultatibus digniorem, aut si pro questu adulterandam tradas; matrimonii contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu, licet alie conditiones apposite in matrimonio, si turpes, & impossibiles fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi.*

Collige ex dictis tres dari conditiones contra substantiam matrimonii illud plenè enervantes, & quæ directè opponuntur tribus matrimonii bonis, *proli, fidei, & Sacramento.*

P. I. Quomodo Pontifex efficere potest, ut conditio impossibilis non evertat matrimonium, cum omnem juris naturæ contractum enervet?

R. Pontificem solùm agere de foro externo, & merè decernere, ut si ejusmodi conditio adjiciatur, ex rationabili præsumptione in favorem matrimonii, judicetur contractui apposita instar modi, seu gravaminis, vel tamquam pactum contractui principali extrinsecum, eique posterius annexum. Quod ut intelligatur,

Nota,

Nota, quòd contractus initus sub modo, sic virtualiter duplex; complectitur enim virtua- lem conventionem, ac deinde modum, sub quo initur, qui est pactum planè distinctum, & priori extrinsecum, adeò ut contractus prior à pactione secunda minimè dependeat: V. G. Petrus constituit Joannem suum heredem eà lege, ut postea hospitale erigat: dispositio Petri est omnino valida, & independens ab erectione hospitalis, ad quam Joannes per modum appositum est obligatus. Igitur quia matrimonium summi est momenti, & nemo nisi serio, ac maturè illud aggredi censetur, præsumit Pontifex, & præsumendum esse statuit, conditiones illas non fuisse adjectas tamquam veras, sed adinstar pactorum & contractuum omnino distinctorum, quamvis interim matrimonium in foro conscientiae sit nullum, si contrahens noluerit matrimo- nium inire, nisi dependenter à conditione impossibili.

2. An conditiones de præterito, quæ si essent de futuro, repugnarent substantiæ matrimonii, contractum evertant? V. G. An valeat matri- monium hoc modo inicum: *Contrahe tecum, si generationem prolis evitaſti, si adultera fuisti?*
- R. Neg. Quia actu, & de facto non sunt contra substantiam matrimonii, quandoquidem non destruunt obligationem, quæ nascitur ex contractu matrimonii, nec illi opponitur. In illo namque quòd sponsa heri fuerit adul-
tera,

tera, non continetur aliquid repugnans obligationi matrimonii.

3. Quid si sponsus contrahendo matrimonium faciat intentionem postea evitandi procreationem prolis, prostitutionem sponsæ?

R. Id non eversum contractum matrimonii, quia sponsus supponitur se, vel sponsam ad id non obligare: quòd evitetur generatio prolis, vel quòd uxor se prostituat, est quidem contra legem matrimonialem, sed non est contra substantiam contractûs, eò quòd non destruat obligationem conjugii.

Nota, quòd evitare generationem prolis dupliciter accipi possit; semel, ut importat abstinentiam à copula, semel verò, ut idem sit atque suppositâ copulâ impedire generationem, & in utraque acceptione est contra substantiam matrimonii, prout *ordinariè* initur.

4. Utrùm, quando matrimonium contractum est sub conditione de futuro honesto, vel indifferenti, opus sit novo consensu, quando conditio impletur, an verò positâ conditione subsistat eo ipso matrimonium independenter à novo consensu?

R. 1. Si matrimonium fuerit contractum absente parochò, & testibus, clarum est, illud non valere in locis, ubi Trid. est receptum, nisi in eorum præsentia renovetur consensus, saltem æquivalenter. Neque sufficit, sponso impletâ conditione coram parochò, & testibus dicere: *Contraximus matrimonium*, sed
opor-

oportet dicere: *Contraho*, aut aliud quid æquivalens: partim quia requiritur consensus de præfenti, partim, quia dicendo: *Contraximus*, tantum significatur, quid ante gestum fuerit, minimè verò, quòd jam adsit consensus.

2. Matrimonium contractum sub conditione de futuro honesto, vel indifferenti valet in in ratione contractûs statim atque conditio impletur, saltem loquendo ex natura rei, ac proinde in locis, ubi Trid. necdum est acceptum, non requiritur novus consensus, sed æquè ac alii contractus initi sub conditione, incipit valere atque conditio ponitur.

CASUS XI.

Titius bonâ, vel malâ fide contraxit cum Caja matrimonium, cui tamen erat affinis propter copulam ante habitam cum ejus sorore; Titius intelligit ex confessorio matrimonium suum esse nullum, imò perpetuam fornicationem propter impedimentum affinitatis, ideoque occultè procurat sibi dispensationem à Pontifice, quâ impetratâ; queritur, an iteratò contrahere debeat, & quomodo?

Hujus casûs decisio eruitur ex resolutione Clémentis VIII. ut refert Paulus Comitulus Lib. 1. Resp. Mor. Q. 120. *Cùm enim primaria quadam femina viro etiam primario nupsisset, animo tamen à connubio dissentienti, & per multos annos in matrimonio mansisset, & proles suscepisset, consultus occultè Pontifex, quid mulieri ad saniores mentem redeunti, agendum foret? Respondit esse necessarium novum consensum utriusque coram pa-*

370 TRACT. DE SACRAM. MATRIMONII.
rocho, & testibus, admonito prius marito de matrimo-
nij nullitate.

Ratio est, quia totum, quod antè gestum est, nullius fuit roboris, neque dispensatio tradit ullam vim priori contractui, sed tantùm reddit personas habiles, quæ antè ad contrahendum fuerant inhabiles.

C A S U S XII.

Quid agendum foemina, qua conscia nullitatis matrimonij, marito illam indicare non audeat, ne is fortè, se liberum intelligens, cum scandalo recedat, matremque cum prole multiplici deserat?

R. Certum esse, quòd in illo statu neque debitum petere, neque reddere ullo modo licitè possit; quandoquidem sciat certò actum carnalem meram fore fornicationem: proinde vel per se, vel per confessarium suum, vel aliam personam idoneam id agere debet, ut maritus consensum suum expressè, aut saltem tacitè, & virtualiter coram parochò & testibus innovet, eum cautè inducendo, ut uxori suæ sincerè dicat: *Si matrimonium nostrum sit invalidum, te hic & nunc in meam accipio.* Decreta Pontificia, quæ exigunt, ut pars altera certificetur de nullitate matrimonij, intelligenda sunt de casu ordinario, in quo periculum jam delineatum non reperitur.

☞ (†) ☞

CA.

CAPUT IV.

De impedimentis Matrimonii.§. I. *Quid & quotuplex sit impedimentum Matrimonii?*

Matrimonium hîc præcipuè consideratur in ratione contractûs, & per consequens impedimentum matrimonii est, omne illud, quod impedit contractum matrimonii.

Impeditur autem duobus modis, nempe quando redditur nullus, vel quando illicitus.

Impedimenta matrimonii etiamsi directè solum afficiant contractum, indirectè tamen, & ex consequenti afficiunt ipsum Sacramentum, cum contractus sit materia illius.

Impedimentum matrimonii dividitur in impedimentum dirimens, & in impediens tantum.

Dirimens dicitur, quod efficit matrimonium invalidum, & nullum. *Impediens* tantum, quod non efficit invalidum, sed illicitum.

Princeps sæcularis ex natura rei potest constituere impedimenta matrimonii dirimentia, si matrimonium in ratione contractûs consideretur: Ex quo tamen matrimonium ad rationem Sacramenti elevatum est, Ecclesia facultatem ejusmodi impedimenta constituendi sibi voluit reservatam, ut ex praxi perpetua, & traditione fidelium constat.

Impedimenta dirimentia recensentur his verbis:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,

*Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas,
Si sis Affinis, si Clandestinus, & Impos,
Si Mulier sit rapta loco, nec reddita tuto:
Hec socianda vetant connubia, facta retractant.*

§. 2. *Error, Conditio, Votum,
Cognatio, Crimen.*

ERror huc pertinens assignari solet quadruplex: videlicet *Persona*, ut si putes te contrahere cum Joanna, & contrahas cum Antonia: *Fortune*, ut si putes te contrahere cum divite, quæ tamen est pauper: *Conditionis*, ut si conjux putetur libera, quæ tamen est serva: *Qualitatis*, ut si putes te contrahere cum nobili, & est ignobilis.

Error dividitur in antecedentem & concomitantem. *Antecedens* est, qui est *causa actus*, & in eum influit, ita quidem ut absque illo non poneretur actus: concomitans verò, qui non est causa actus.

1. Error personæ jure naturæ dirimit matrimonium, quia illo posito, deest verus consensus.

2. Error qualitatis, sive accidentium personæ de se, & ex natura rei non irritat matrimonium, quia accidentia personæ non sunt objectum contractus, sed ipsa persona, in quam similiter consentit.

Nota 1. Conclusionem non esse intelligendam de errore qualitatis, qui est *antecedens*, quia si contrahens ita sit animo affectus, ut ad contrahendum merè moveatur à qualitate personæ, quam existimat subesse, & nolit contrahere nisi qualitas subsit, deest consensus, si qualitas non adsit.

Nota

Nota 2. Nec eam esse intelligendam de errore qualitatis, quando contractus est conditionatus, & qualitas personæ exigitur à contrahente per modum conditionis, ut V. G. si dicam: *Contraho tecum, si sis integra, si sis primogenita &c.* quia tali casu error qualitatis redundat in personam.

Per *conditionem* intelligitur *servitus propriè dicta*. Servitus cognita jure positivo dirimit matrimonium, ut si persona libera contrahat matrimonium cum persona serva, quam existimat esse liberam. Aliter judica, si priùs conditionem servilem antè agnoverit.

Votum solemne tum in religione approbata emissum, tum in susceptione Ordinis majoris connexum dirimit jure Ecclesiastico matrimonium contrahendum. Item votum simplex in Societate Jesu emissum dirimit similiter matrimonium contrahendum. Patet ex Bulla Greg. XIII. incipiente: *Ascendente Domino*.

Triples est cognatio dirimens matrimonium: naturalis, spiritualis, & legalis.

Cognatio naturalis, seu consanguinitas est, *Propinquitas multorum ab eodem stipite communè descendendum per generationem carnalem*. Talis est cognatio inter fratres &c.

Per stipitem communem intelligitur commune principium generationis, ex quo nempè multi descendunt, ut V. G. pater, aut mater est communis stipes respectu fratrum, & sororum, & hic stipes est primùm inquirendus, quotiescunque volumus dignoscere gradus consanguinitatis.

Cognatio spiritualis est, *Propinquitās Jure Ecclesiastico introducta inter aliquas personas ratione Baptismi, & Confirmationis. V. G. inter baptizatum, & baptizantem &c.*

Cognatio legalis est, *Propinquitās personarum proveniens ex adoptione, per quam extranea assumitur in filium, vel nepotem, ita ut transeat in potestatem adoptantis, & ei succedit tanquam heres.* His dictis,

Pet. 1. Ad quem usque gradum cognatio naturalis dirimit matrimonium?

R. Dirimit usque ad quartum gradum inclusive.

2. Inter quos cognatio spiritualis dirimit matrimonium?

R. Cognatio spiritualis orta ex Baptismo dirimit matrimonium postea contractum inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, & matrem, inter susceptorem, & susceptum, susceptique Patrem & Matrem.

Orta ex Confirmatione dirimit similiter inter confirmantem & confirmatum, confirmatique patrem, & matrem, inter susceptorem, sive tenentem, & susceptum, susceptique patrem, & matrem. Ita Trid. sess. 24. cap. 2. de reform. ibidemque tolluntur omnes cognationes spirituales, quæ inter alias personas solebant contrahi.

3. Ad quem usque gradum cognatio legalis dirimit matrimonium.

R. Usque ad quartum inter adoptatum, & adoptantem, quamdiu adoptio durat, & non aliter.

4. Quæ

4. Quæ crimina dirimunt matrimonium?
 x. Duo, videlicet: *Adulterium & homicidium*, dummodo adsint conditiones requisitæ ad impediendum illud.

Dirimit autem *adulterium* matrimonium inter adulterantes primò, si adulter vivente conjugè contraxit matrimonium cum adultera, aut vice versâ. Secundò, si adulteri, vivente conjugè, sibi promiserint matrimonium post mortem conjugis ineundam.

Homicidium dirimit matrimonium, quando uxor V. G. communi consilio cum Petro procurat mortem mariti, aut quando maritus comuni consilio cum *Berta* procurat mortem uxoris eâ intentione, & pacto, ut simul contrahant matrimonium post illius mortem.

§. 3. *Cultus disparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honestas.*

CULTUS DISPARITAS est, *Differentia, quæ reperitur inter personam baptizatam, & non baptizatam.*

Hoc impedimentum contrahitur, quia hæc disparitas contraria est matrimonio ratione principalioris boni ipsius, quod est bonum prolis educandæ ad cultum Dei. Quòd si ambo in infidelitate contraxerint, maritus ad fidem conversus cum conjugè infideli poterit remanere, etenim quod matrimonio semel valido tantùm supervenit, illud non dissolvit; eam tamen dimittere poterit, si nullo modo pacificè, & non sinè

blasphemia divini nominis cohabitare velit, dicente Apostolo: *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illo, non dimittat illam..... Quod si infidelis discedit, discedat.* 1 ad Cor. 7. Unde si post discessum aliam (fidelem tamen) in uxorem duxerit, validè contraxit, non quòd causa dissolutiva prioris matrimonii sit baptismus, sed matrimonium secundū initum.

Matrimonium fidelis cum hæretica, quamvis non sit invalidum, potest tamen ratione circumstantiarum esse illicitum, quando est periculum, ne fidelis subvertatur à conjugè, & ne proles educetur in hæresi, præsertim si uxor sit hæretica.

Vis est, *Violentia, seu coactio, qua fit per incussionem metus injusti, & ad extorquendum consensum ordinati.*

Hinc nec ex levi, nec ex naturali causa proveniens metus, matrimonium poterit impedire, aut irritare.

Si quis ergò metu mortis, inferni, naufragii imminentis periculo concubinam duxerit, validus est contractus. Pariter si metus incutiarur justè, V. G. Si Judex minetur mortem stupratori, nisi stupratam ducat &c.

ORDO: Sub hoc nomine intelligitur Ordo major, qui dirimit ex constitutione Conc. Trid. sess. 14. cap. 7. matrimonium postea contrahendum, non antè contractum.

LIGAMEN est, *Matrimonium cum alio validè contractum, etiamsi non fuerit consummatum: quo durante, uxor alligata est viro, nec aliam ducere potest.*

potest. Si vir mortuus fuerit, *soluta est à lege viri*. Hujus autem mortis certitudinem ex temporis mora, aut diuturna absentia non divinet, sed certis ex nuntiis, ut definit Clemens III. *Cap. in presentia. de sponsalibus.*

HONESTAS PUBLICA est, *Impedimentum proveniens ex sponsalibus validis, vel ex matrimonio rato, & non consummato, vel etiam ex matrimonio invalido ob aliam causam, quàm ob defectum consensûs sufficientis, ut si contrahatur cum errore personæ &c.*

P. 1. In quo gradu honestas orta ex sponsalibus validis dirimit matrimonium?

R. In primo gradu utriusque lineæ inter sponsum, & consanguineos sponsæ, item inter sponsam, & consanguineos sponsi. Ita Trid. sess. 24. cap. 3. de reform. Hinc si valida contraxeris sponsalia cum Catharina, invalidè contrahis matrimonium cum Anna sorore Catharinæ, etiamsi ante contractû Matrimonium hæc mortua fuerit, quia hoc impedimentum est perpetuum, perseveratque post mortem.

2. Ad quem usque gradum justitia publicæ honestatis orta ex matrimonio rato dirimit Matrimonium?

R. Usque ad quartum, constat ex Bulla Pii V. cui titulus: *Ad Romanum spectat.*

3. Ad quem usque gradum justitia publicæ honestatis orta ex matrimonio ob aliam causam, quàm ob defectum consensûs, invalido?

R. Etiam usque ad 4. constat ex Bulla citata.

§.4. *Amens, Affinis, si Clandestinus, & Impos.*

AMENTIA PRÆCEDENS Matrimonium, si sit perpetua, dirimit Matrimonium ante contractum, quia amens non potest liberè consensum elicere. Si autem sequatur, Matrimonio jam validè contracto, non dirimit illud ex natura sua indissolubile.

Caveat tamen maritus uxori amenti debitum reddere, propter abortûs, aliorumque inconvenientium pericula.

AFFINITAS nil est aliud, quàm *propinquitas orta ex carnali copula, afficiens virum, & consanguineos viri.* Dirimit Matrimonium contrahendum usque ad quartum gradum inclusivè, si orta sit ex copula licita; usque ad secundum, si orta sit ex illicita, aut fornicaria.

Dixi *contrahendum*, quia si affinitas supervenit Matrimonio jam contracto, illud non dirimit, sed tantùm impedit, quò minùs illa pars, quæ peccavit, possit exigere debitum.

P. 1. Utrùm affinitas pariat affinitatem, id est, an ego V. G. siam affinistuis consanguineis, quia factus sum tibi affinis?

R. Neg. Post Conc. Lateranense IV. sub Innoc. III. anno 1215. celebratum, & sic Titius potest ducere Annam sororem Caiæ uxoris fratris sui, quamvis Caiæ sit affinis. Ex his

Sequitur 1. Duos fratres posse Matrimonium contrahere cum duabus sororibus, imò patrem, & filium, cum matre, & filia.

2. Quòd

2. Quòd titius, qui uxorem duxerat sororem Petri, possit post mortem Petri, ejusque sororis, inire Matrimonium cum *Anna uxore Petri*.

3. Quòd filius uxoris ex alio marito, possit contrahere cum filia mariti ex alia uxore.

4. Virum, mortuâ uxore, posse contrahere cum relicta uxore fratris uxoris suæ.

2. Utrùm affinitas oriatur ex matrimonio non consummato?

R. Neg. Sed ex illo oritur justitia publicæ honestatis, ut suprâ dictum est, quia affinitas nascitur ex copula carnali consummata.

3. Utrùm affinitas oriatur ex copula coacta?

R. Aff. Colligitur ex Cap. *discretionem*. De eo, qui cognovit consanguineam uxoris.

MATRIMONIUM CLANDESTINUM est, *Celebratio Matrimonij sinè presentia Parochi, vel alterius Sacerdotis, cum ejus licentia, & duorum testium, dirimitque Matrimonium sic contractum, in locis ubi Trid. est receptum.*

IMPOTENTIA est, *perpetua incapacitas ad perficiendam copulam.* Et hæc dirimit Matrimonium, si in alterutra conjuge antecedit Matrimonium: si autem obveniat post contractum, non dirimit illud.

P. 1. Quæ impotentia vocatur perpetua?

R. Illa, quæ non potest removeri arte medicâ, vel absque periculo vitæ aut simili gravi incommodo. Ex dictis

Collige 1. Quòd illa impotentia sit perpetua, quæ non potest auferri, nisi per artem

ma-

magicam, seu aliam actionem illicitam. *Illud non possumus, quod jure (sinè peccato) non possumus.* Reg. juris in sexto.

2. Quòd illa etiam impotentia sit perpetua, quæ non nisi per miraculum tolli potest. Miraculum autem voco, *quod sit modo extraordinario, & inconsueto*, quia, si impotentia ex maleficio proveniens, per ordinarios exorcismos, & Ecclesiæ preces auferri possit, non erit impedimentum ditimens.

2. An mulier validè contrahat, quæ non potest generare vel nequit edere fætum nisi mortuum?

R. Aff. Quia sufficit, quòd possit consummare Matrimonium, & per accidens est, quòd effectus Matrimonii non sequatur.

3. Quantum temporis conceditur ad explorandum, utrùm impotentia sit perpetua?

R. A jure concedi triennium. Finito autem triennio conceditur reclamatio, seu declaratio occulti impedimenti, ut ab invicem separentur.

4. An non peccaverint putatitii hi conjuges, cum stante Matrimonii nullitate, attenta- verint actus fornicarios?

R. Neg. Quia laboraverunt ignorantia facti, quæ ipsos à peccato formali excusat.

5. Quid si separatione factâ pars impotens deprehendatur non laborâsse impotentiâ perpetuâ, ex eo V. G. quòd cum alio copulam habuerit?

R. Teneri experiri, utrùm non sit impotens respectivè, id est respectu alterius partis, à qua fuit separata, etsi deprehendat se respectu illius

illius non ampliùs laborare impotentiâ, debet ad eam redire, etiamsi utraque transisset ad secundas nuptias, quia Matrimonium illorum fuit ab initio validum, secus loquere, si deprehendat se respectu illius adhuc esse impotentem.

RAPTUS est, *violenta abductio alicujus persone invitæ in ordine ad Matrimonium.* Raptus autem dirimit Matrimonium contrahendum, ita ut cum illa persona, quam raptor invitam rapuit per se, vel per alium, nisi priùs ponatur in loco tuto, & restituatur pristinæ libertati, contrahere non possit.

CASUS XIII.

Filia nobilis, & dives obtinet dispensationem ad contrahendum Matrimonium cum consanguineo, ob inopiam, quam pro titulo impetrandæ dispensationis falsò allegabat; antequam verò Matrimonium contrahat, revera depauperatur, quid faciendum?

R. Dispensationem non subsistere, quia vult Pontifex, ut preces veritate nitantur, dum actu dispensat: proinde dispensatio ab initio erat nulla, ergo frustratur effectu, nisi iteretur, quod non fit nisi denno petatur.

CASUS XIV.

Quedam femina nobilis ante contractum Matrimonium declaraverat se potius passuram quidvis, & mortem sibi illaturam libentiùs, quàm contraheret cum ignobili: postmodum autem defectus nobilitatis in marito fuit manifestus, & inde illa voluit resilire à Matrimonio. Queritur, quid dicendum sit in hoc casu?

R.

R. Quòd istud Matrimonium fuerit nullum, quia in illius contractu evidenter defuerat consensus illius fæminæ.

Nec refert, quòd fuerit dumtaxat initum cum errore qualitatis, quia erat error antecedens in personam redundans.

CASUS XV.

Mulier Joanna sibi conscia erat de nullitate Matrimonii propter impedimentum dirimens sibi notum: interim non audebat illam nullitatem indicare marito, quia noverat illum ad rixas &c. pronum. Permittebat copulam carnalem, quotiescumque maritus illam requireret, queritur, an hæc mulier culpanda?

R. Aff. Et procul dubio, nullatenus enim poterat reddere debitum conjugale, etiamsi hæc incommoda prævidisset, cum Matrimonium esset absolutè nullum, & non sint facienda mala, ut eveniant bona, vel avertantur mala.

CASUS XVI.

Plures tetigerunt quamdam filiam, dum baptizabatur, sed nullus fuit determinatè designatus patrinus. Queritur: an omnes, qui istam filiam in tali casu tetigerunt, contraxerint impedimentum cognationis spiritualis?

R. Quòd nullus eorum contraxerit: quia Conc. trid. extendit hujusmodi impedimentum tantum ad eos, qui designati fuerunt. Si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo modo contrahunt. Sess. 24. cap. 2. de reform.

CASUS XVII.

Quidam parens baptizavit propriam prolem.
qua.

*queritur, an contrahat cognationem spiritualens
sum prole, & ejus matre?*

R. Si id faciat scienter, & extra casum neces-
sitatis Aff. si id faciat in necessitate, vel igno-
rante, negativè.

Ratio primæ partis est, quia Trid. sess. 24.
cap. 2. generaliter statuit impedimentum cogna-
tionis spiritualis inter baptizantem, & baptiza-
tum, baptizatique patrem, & matrem.

Ratio 2. partis est, quia in rituali Pauli V. dici-
tur: *Pater, aut mater propriam prolem baptizare
non debet, præterquam in mortis articulo, quando
alius non reperitur, qui baptizaret: neque tunc
nullam contrahunt cognationem, quæ Matrimonii
usum impediatur.* Si autem pater propriam baptizet
prolem, existimans esse alienam, nullum simi-
liter contrahitur impedimentum, ut constat ex
Cap. *Si vir*, de cognatione spirituali.

CASUS XVIII.

*Titius, & Caia procurant mortem Semphronii
mariti Caia. Simul non paciscuntur de Matrimonio
ineundo, nec spem postea contrahendi sibi mutuo faci-
unt, sed de ista re nihil loquuntur; an contrahant
impedimentum dirimens ob crimen?*

R. Aff. Si saltem interiùs sperent, aut contem-
dant simul postea contrahere. Imò videtur suffi-
cere, quòd malitiosè procurent mortem Sem-
phronii, quia Cap. *Laudabilem* de conversione
infidelium nihil aliud exigit.

Favet etiam ratio, quia Ecclesia meritò præ-
sumit, quòd tales machinati sint de morte

ma-

mariti, vel cum pacto de matrimonio ineundo,
vel cum spe illius.

C A S U S XIX.

*Joannes putans uxorem suam vivere, contrahit
cum Constantia coram paroco, & testibus, volens
illam decipere; postea verò intelligit, uxorem suam
reverà fuisse mortuam, ac proinde non subfuisse im-
pedimentum ligaminis in secundo contractu: valet-
ne matrimonium sic initum?*

R. Non valere, si Joannes nullo modo Con-
stantiam ducere voluerit, quia consensum inter-
num ad valorem Matrimonii necessarium esse,
antè demonstravi: si tamen Joannes generalem
habuerit intentionem sese obligandi, prout pote-
rat, eamque ducendi, quatenus illud possibile
erat, contractum valuisse patet.

C A S U S XX.

*Quaedam foemina, existimans suum maritum esse
mortuum, bonà fide contraxit matrimonium cum
secundo viro; sed postea dubitat de morte mariti,
& quidem dubio probabili, ac prudenti, queritur
quid illa mulier debuerit agere?*

R. Illa, stante tali dubio, non potuit petere
debitum, quia se exposuisset periculo adulterii:
unde inducere debuit maritum, ne debitum exi-
geret, maximè si fuerit dubii conscius, sed præ-
stolaretur ad breve tempus, ut certi de valore
Matrimonii, vel de nullitate clarè videant, quid
finè peccato fieri possit, & debeat.

C A S U S XXI.

Maritus quidam committit incestum cum con-

san-

sanguinea uxoris suae in tertio gradu: potestne adhuc exigere debitum à sua uxore?

R. Aff. Quia copula illicita tantum parit affinitatem usque ad secundum gradum, & consequenter isto titulo non impeditur, quo minus exigat debitum ab uxore. Aliud porro dicendum esset, si maritus cognosceret consanguineam uxoris suae in primo, aut secundo gradu.

CASUS XXII.

Paulus, & Paulina Matrimonium Autverpia contrahere volentes, sed non valentes, in Flandriam tendunt præcisè ideo, ut ibidem contrahant; ibique junguntur. Queritur, an Matrimonium subsistat?

R. 1. Si eant in Flandriam animo ibi non manendi, nisi donec juncti sint, Matrimonium non valet, quia tunc non censentur in Flandria verè habere domicilium. Porro Trid. sess. 24. cap. 1. exigens benedictionem proprii parochi, apertè intelligit de parochi, apud quem contrahentes verè habitant in proprio domicilio.

R. 2. Si eant in Flandriam ibidem semper habitaturi, vel notabili tempore, matrimonium valet, quamvis ideò præcisè in Flandriam ierint, ut ibi contrahere possent. Ratio est, quia tunc verè in Flandria domicilium habere censentur: sicut Scholastici in Academia, V. G. qui Philosophiæ, vel Theologiæ incumbentes Lovanii, vel Duaci comorantur, aut sicut sollicitatores in Curia, &c. neque ex eo, quòd talis migratio in fraudem facta sit, sequitur, quòd ibi jungi nequeant, equidem non fictè, & fraudulenter, sed verè facta est.

Bb

Rsa

Resolutio locum habet, si quis in Galliam &c. tendat subterfugendi Concilii Trid. decreti de presentia parochi &c. causâ.

C A S U S XXIII.

Quidam Judex Ecclesiasticus, existimans quamdam feminam perpetuò impotentem, tulit sententiam de nullitate matrimonii: sed postea experientiâ probatum est, quòd non fuerit perpetua impotentia, quia genuit filium. Interea factâ matrimonij dissolutione, vir bonâ fide transit ad secundas nuptias. Queritur, an maritus teneatur amplecti primam conjugem, & deserere secundam?

R. Aff. Si non sit ampliùs impotens respectu compartis, à qua fuit separatus. Ratio est, quia in tali sententia fuerat validum coram DEO, adeoque per judicem non poterat dissolvi.

§. 5. De Impedimentis impediens.

HÆc continentur sub hoc versu:
Tempora, mandatum, votum, sponsalia, crimen: Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Primum igitur impedimentum sunt certa quaedam tempora, quibus ab Ecclesia prohibetæ sunt nuptiæ, & earum solemnitates, nempe ab Adventu, usque ad Epiphaniam, & à die cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusivè. Ita Trid.

Secundum impedimentum est *interdictum*, seu *prohibitio*, ut si Episcopus, vel ejus Vicarius, vel etiam Parochus justa de causa prohibeat, ne aliqua persona cum alia contrahat.

Tertium est *votum simplex*, sive sit castitatis, sive

sive religionis ingrediendæ, sive de non contrahendo Matrimonio, sive de suscipiendis S. Ordinibus. Excipe votum simplex, quod in Societate Jesu emittitur, non tantum impediens Matrimonium, sed & jam ex constitutione ecclesiæ dirimens.

Quartum impedimentum sunt *sponsalia*, & ea faciunt, ut qui validè contraxit cum una, non possit licitè contrahere Matrimonium cum alia, nisi priora sponsalia vel per mutuam consensum, vel alia justa de causa fuerint disrupta.

Quintum est *crimen*, & sub hujus nomine continentur septem gravia crimina, ratione quorum Matrimonium prohibetur talibus peccatoribus. 1. Est incestus commissus cum consanguineis uxoris viventis in primo, aut secundo gradu, Item cum consanguineis propriis in eodem gradu. Incestus occultissimus cum consanguineis sponsæ, aut uxoris ducendæ non tantum impedit, sed etiam Matrimonium dirimit. 2. Raptus alienæ sponsæ. 3. Uxorididum, nisi sit commissum in flagranti uxoris adulterio. 4. Occisio Sacerdotis. 5. Susceptio prolis propriæ animo fraudandi suam conjugem debito conjugali. 6. Pœnitentia publica, quamdiu durat. 7. Matrimonium attentatum cum Moniali professâ.

Sextum, quodvis peccatum mortale, quod impedit dignam Sacramenti susceptionem.

Præter hæc impedimenta aliud est, quod occurrit, & non dirimit Matrimonium, sed tamen graviter reddit illicitum, videlicet omissio denunciationum, sive proclamationum absque dispensatione, vel justa causa. Bb 2 Alia

Alia impedimenta sunt sublata modo, partim
ex dispensatione Trid. partim ex consuetudine.

C A S U S XXIV.

*An in Provinciis Belgii confœderati valeant
Matrimonia Catholicorum cum hereticis coram
Magistratu heretico contracta, non obstante decre-
to Conc. Trid. de Solemnitatibus Matrimonij in illis
Provinciis publicato, & recepto?*

R. Non vidi hæcenus, quod ejusmodi Matri-
monia cogat pronuntiare certi roboris. An ergò
qui sic contraxissent, separandi forent? Nec illud
asserere aulam. Magis placet opinio eorum, qui
consulti in tali casu, responderent, eos posse qui-
dem sic manere, nec separari debere, non tamen
petere debitum, posse nihilominus reddere; quia
tale matrimonium est dubiosum, maximè ob opi-
nionum contrarietatem, eorumque non con-
temnenda, quibus nituntur, fundamenta. Quam
enim res hæc sit dubia, vel ex eo patet, quòd con-
tendant aliqui, ad quæstionem propositam, an
scilicet talia Matrimonia valeant? Sacram Con-
gregationem Emin. S. R. E. Cardinalium Conc.
Trid. interpretum, etiam nuper, occasione cu-
jusdam casûs Iprensis, *cessuisse respondendum ne-
gativè*: alii verò desuper Româ instrui postulan-
tes dicant, etiam post diligentem inquisitionem
decretum memoratum minimè repertum, neque
illud innotescere Missionariorum ulli, quos as-
ferunt oppositum quotidie & docere, & practi-
care: quamvis Româ sibi rescriptum fateantur,
ex Registro Congregationum Sancti Officii,
& Con-

& Concilii Trid. compertum, nonnulla propè similia præteritis jam dudum annis emanâsse. Quidquid sit, res valdè ambigua est, proinde à petendo debitum abstinendum, donec conjuges in hac parte meliùs fuerint instructi.

§. 6. *De Denuntiationibus.*

Circa Denuntiationes varia proponi solent observanda.

1. Quòd denuntiationes in Ecclesia fieri debeant. Videntur etiam fieri posse in Oratorio, vel juxta ecclesiam, aut alio in loco, ad quem magnus fidelium numerus concurrere solet.

2. Fieri debent à Parocho, aut alio Sacerdote ex ejus licentia.

3. Debent fieri in Parochia, in qua habitant contrahentes. Si in diversis Parochiis habitent, necessè est, ut proclamationes in utraque fiant.

4. Debent fieri tribus diebus festivis ita continuis, ut nullius festi interventu separentur.

P. 1. An Parochus possit autoritate propriâ denuntiationes illas ommittere, vel pauciores tribus facere?

R. Neg. Et Parochus mortaliter peccabit, si vel unam tantùm ommittere præsumat; quia *Tridentini* præceptum, denuntiationes illas injungens, non parvi apparet momenti.

2. Quis potest dispensare circa denuntiationes?

R. Juxta Trid. sess. 24. cap. 1. de reform. id fieri posse ab Episcopo, vel ejus Vicario; non tamen ad dispensandum procedendum est, nisi habitâ causâ. Justæ autem causæ variæ assignantur.

1. Quando Matrimonium creditur injustè impediendum per maleficia, vel per fraudes, seu violentiam parentum, aut aliorum.

2. Quando denuntiationes fieri non possunt absque aliquo notabili incommodo, vel etiam absque scandalo.

3. Si quis in periculo mortis; si quis debeat longiùs proficisci, & iter tantam non patiatur moram, justa est dispensandi ratio.

4. Si Matrimonium priùs publicè contractum, sed ob occultum impedimentum fuerit invalidum.

5. Si timeantur gravia jurgia, vel rixæ inter corrivales, vel etiam inter parentes, nisi statim expediatur.

6. Si ex cita Matrimonii expeditione notabilis aliqua utilitas speretur, dummodo nullum appareat impedimenti occulti periculum.

3. Utrùm factis denuntiationibus, qui impedimentum aliquod novit, illud Pastori, vel Episcopo statim indicare teneatur, etiamsi sit occultum?

R. Regulariter teneri; ideo enim Ecclesia denuntiationes fieri præcepit, ut occulta impedimenta detegantur, atque ita gravia mala, V. G. adulteria, incæstus, sacrilegia &c. caveantur.

Sed quando infamiæ nota contrahentibus inureretur, aut simile aliquod nocumentum ex huiusmodi manifestatione ipsis obveniret, clam de impedimento latente instruendi, & efficaciter monendi essent, ut à matrimonio abstinerent.

Si

Si tamen privata monitio non profutura sciretur, impedimentum, non obstante illâ infamiâ, ad Episcopum, vel pastorem deferre deberet, quando nempe matrimonium hoc pacto impediri posset.

¶ An contrahens, legitimè interrogatus de impedimento occulto, teneatur illud prodere, & à matrimonio abstinere?

¶ Quòd à Matrimonio abstinere debeat, in aperto est. Ceterùm impedimentum licitè detegere nequit, quando ex illa declaratione vel infamię labes, vel simile damnum alicui obveniret. Tunc igitur dispensationem petere, vel prætextum à sponsalibus resiliendi querere debet.

CASUS XXV.

Concubinarium vult concubinam ducere ad prolem legitimandam, & periculum mortis non paritur dispensationem peti: Queritur, an Parochus proclamationes licitè omittere nequeat, non petita ab Episcopo dispensatione?

¶ Aff. Quia mentem Tridentini sic possumus interpretari, ut legem suam ad hujusmodi Casus non voluerit extensam.

CASUS XXVI.

Quid agendum Parocho, ubi occultum aliquod impedimentum subesse deprehendit?

¶ Quòd contrahentes de obice illo monere debeat, & non nisi habitâ dispensatione, matrimonio assistere possit.

Si, non obstante Parochi monitione, partes Matrimonium inire velint, illos ad Episcopum,

ejusve Vicarium remittere poterit, ita tamen, ut ipsum de impedimento debite informet.

Sed quid si hujusmodi impedimentum, non nisi ex confessione Sacramentali norit?

¶. Quod Parochus, secluso contrahentium consensu, extra Confessionem perinde se gerere debeat, ac si nihil sciret.

CAPUT ULTIMUM.

De bonis Matrimonii.

§. I. *Quot sint Matrimonii bona?*

TRia sunt Matrimonii bona fidelium, scilicet
FIDES, PROLES, ET SACRAMENTUM.

Per *Prolem* intelligitur *legitima generatio pro-
lis, ejusque ad cultum Dei educatio.*

Per *Fidem* intelligitur *fidelitas conjugalis, vi
ejus obligantur conjuges inter se commisceri, & non
eum alio.*

Per *Sacramentum* denique intelligitur *vincu-
lum indissolubile Matrimonij, quatenus representat
indissolubilem conjunctionem Christi cum Ecclesia.*

Actus conjugalis per se est licitus, dum fit ad
debitum finem, qui est generatio prolis, atque
in hunc finem à Deo matrimonium est institu-
tum Gen. 1. *Crescite & multiplicamini.*

P. I. An conjux teneatur reddere debitum alteri
coniugi exigenti?

¶. Aff. Idque sub gravi, quia materia est gravis.
Constat ex Apost. 1 ad Cor. 7. *Uxori vir debi-
tum reddat, similiter & uxor viro. Mulier sui*

cor-

corporis potestatem non habet, sed vir: similiter & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.

2. An conjux numquam excusetur à redditione debiti?

3. Aff. Idque in multis casibus. 1. Quando redditiō non potest fieri sinè gravi incommodo compartis, ut si exigens laboret leprâ, peste, feбри calidâ.

2. Similiter neget, quia vir est amens, vel ebrius, non enim humano modo petit. Hæc omnia in utroque militant.

3. Si mulier ex præcedentibus puerperiis, in quibus fuit morti proxima, probabiliter mortem timeat ex judicio medicorum, quia cum tanto vitæ periculo debitum illud solvere non tenetur.

4. Si infirma sit, vel copulam viro nocituram sciat, eò quòd patiat̃ menstrua: ejus enim sanitatem sapienter procurat, si ex copula grave detrimentum sanitatis patiat̃.

5. Si vir propter adulterium jus exigendi amiserit, muliere manente pudicâ, & nollet ei reconciliari, quia non servavit fidem.

6. Si exigat extra tempus, & locum opportunum cùm commodè ei reddere non potest; si V.G. petat publicè, vel in loco sacro.

Excipiunt tamen easum Theologi, in quo quis V.G. supponitur per aliquod tempus inclusus in templo propter bellum, aut hæreticorum persecutionem, & non potest actus conjugalis differri sinè urgenti periculo incontinentiæ.

7. Si mulier sit gravida, & proxima partui, & timeat fœtus suffocationem.
3. An Actus conjugalis sit aliquando peccatum mortale?
- R. Aff. Si ita fiat cum uxore gravida, ut fœtum conceptum extinguat, aut periculo extinctionis exponat, sive interim fœtus sit animatus, sive non, & in isto casu etiam non licet reddere debitum; ita contingere potest, quando actus conjugalis est nimis frequens, vel exercetur ab ebrio.
2. Si maritus cognoscat uxorem patientem fluxum sanguinis menstrui, saltem quando non est certum, quod conceptio fœtus non sequatur. Ratio est, quia id est graviter noxium proli concipiendæ, quippe quæ indè plerumque nascitur monstrosa, turpis, robore, & sanitate destituta.
3. Si actus conjugalis exerceatur contra naturam, sic ut inde impediatur conceptio prolis, ut nascatur seminis effusio extra vasa naturalia, quæ omnia apertè exprimi, vetat naturalis pudor, ideoque prætereo.

CASUS XXVII.

Mulier quedam, labore manuum vix vitam sustentat, viro interim rem domesticam nil, aut parum curante, confitetur, se aliquoties debitum negasse marito justè exigenti, eò quod numerosam prolem habeat, cui alendo par non sit; queritur, an talis mulier negando debitum peccaverit?

R. Aff. Si vir absolutè petierit debitum, i. quia

ne-

negavit marito, quod absolutè ei debebatur.
 2. Quia verisimiliter ex negatione debiti majora erunt obventura mala, timendum enim est, ne maritus in adulteria, pollutiones voluntarias prolabatur, quæ peccata, cum possit impedire mulier, etiam obligatur.

4. Quid est polygamia, & an licita?

3. Polygamia est, *Habentia plurium uxorum*; estque triplex: Una, quâ vir unus habet plures uxores successive, aut contrâ. Altera, quâ uxor habet plures maritos simul. Tertia, quâ vir habet simul duas, aut plures uxores.

Primam esse licitam constat ex Apost. 1 ad Cor. 7. *Si dormierit vir ejus, cui vult, nubat.* Alteram esse jure naturæ vetitam, & per dispensationem non posse reddi licitam, est communis doctrina; quia si mulier simul habeat plures maritos, impeditur primarius finis matrimonii, videlicet proles generatio: vel si nascitur proles, illa est incerti patris, atque ita natum est fieri, ut convenienter non educetur.

Tertiam denique jure Divino nunc esse prohibitam, certum est ex Trid. sess. 24. can. 2. fuitque prohibita in prima institutione Matrimonii, & quolibet tempore seclusâ dispensatione Divinâ, ut habetur Cap. *Gaudemus*. De divortiis; ibi enim dicitur, licitam fuisse Patriarchis post diluvium, Deo nempe dispensante, & transferente dominium corporis virilis in plures feminas, propter restaurationem generis humani penè totaliter per aquas extincti.

§. 2. *An dissolvi possit Matrimonium quoad vinculum?*

P. 1. **A**N olim dissolutum fuerit vinculum Matrimonii per libellum repudii? Ante responsionem

Nota ex S. Aug. L. 19. contra Faustum c. 26. concessum fuisse Judæis dimittere uxores, ut uxori daretur occasio viro se reconciliandi, eamque non dimittendi: siquidem tempore, quo scribebatur libellus repudii, natum erat evenire, ut frangeretur ira mariti, isque interea cogitaret, quid mali esset uxorem dimittere, præsertim cum Scribæ (quos oportebat accedere, ut libellus repudii scriberetur, eò quòd scribi scilicet non posset nisi ab illis) viro suaderent, ut reconciliaretur uxori, eamque non dimitteret. His dictis ad petitionem

¶ Neg. Et constat ex Matt. 19. Ubi cum Christus dixisset Judæis non licere dimittere uxorem, & hi reposuissent: *Quid ergo Moyses mandavit libellum repudii, & dimittere?* Illicò respondit: *Ad duritiam cordis vestri permisit Moyses vobis dimittere uxores vestras: ubi ly ad duritiam cordis, item permisit, significat dimissionem uxoris non fuisse licitam, sed permissam, velut minus malum ad evitandum majus, id est, ne uxores suas occiderent Judæi, ad quod proni erant.*

2. An Matrimonium in hac lege dissolvi possit per professionem religiosam?

2. Potest matrimonium ratum, non potest dissolvi consummatum.

De priori parte constat ex Trid. sess. 24. Can. 6. Item ex Cap. *Ex parte tua*. Cap. *Verum*. de conversione conjugatorum.

De posteriori constat can. *Agathosa*. causa 27. q. 2. quòd Matrimonio consummato, repugnante alterâ parte, religionem ingredi non liceat, quòdque professio hujusmodi Matrimonium dirimere non valeat.

Ratio congruentiæ est, quòd Matrimonium consummatum significet indissolubilem conjunctionem Christi cum Ecclesia, scilicet per unitatem naturæ, sicut etiam vir & mulier per copulam juxta Apost. fiunt una caro, ita Christus per Incarnationem factus est una caro cum Ecclesia.

3. Quantum temporis conceditur conjugibus, ut post matrimonium initum ingrediantur Religionem.

2. Semper posse ingredi, quando matrimonium non est consummatum. Statuitur tamen Cap. *ex publico* de conversione conjugatorum, ut tempore bimestris possint deliberare, ita ut spatio illius non teneantur reddere debitum, & eo elapso compellantur reddere, nisi religionem intraverint.

4. An matrimonio consummato possit uterque conjux, vel alteruter de consensu compartis religionem ingredi?

2. Aff. Et ideò si contingeret, utrumque convenire post professionem, non comitteretur adul-

te-

terium, sed solum peccabitur contra votum.

5. An Matrimonium fidelium nondum consummatum possit dissolvi auctoritate Pontificis?
 R. Probabiliter neg. Quia indissolubilitas Matrimonii est à Deo, ut patet ex Trid. sess. 24. in proæmio: *Quod autem Deus conjunxit, homo non separet.* Matt. 19.

Nec obstat, quòd plurimi Pontifices dispensarint, quia ex hoc capite opposita sententia dumtaxat est probabilis, cum multi Pontifices rogati, dispensare noluerint, credentes se nihil posse.

6. An in nova lege solvatur matrimonium per adulterium?

R. Neg. Constat ex Flor. in decreto unionis. Ex Trid. sess. 24. can. 7. proindè: *Vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.* Apost. ad Rom. 7.

7. An solvatur Matrimonium infidelium per conversionem conjugum ad fidem?

R. 1. Neg. Quandò uterque convertitur, quia per baptismum non solvuntur conjugia, sed dimittuntur crimina.

R. 2. Neque dissolvitur ipso jure, etiamsi unus tantum convertatur: quia juxta Cap. *Gaudemus* de divortiis, infidelis conversus, habens uxorem infidelem, non potest aliam ducere, quamdiu hæc vivit, supposito, quòd cum eo pacificè velit habitare.

8. Assigna casus, in quibus dissolvitur Matrimonium consummatum ob conversionem conjugis alterius ad fidem.

8. Sunt hi subsequentes : 1. Si conjux infidelis renuat habitare cum conjuge converso : 2. Si nolit cohabitare, nisi cum contumelia Creatoris V. G. impediendo cultum illius, nomen despiciendo, conjugem conversum, aut domesticos à fide avertendo &c.

9. An Matrimonium hujusmodi solvatur eo ipso, quo infidelis renuit cohabitare conjugi converso?

8. Neg. Sed opus est ut conjux conversus transeat ad secundas nuptias, aliàs non debet censi solutum, sed tantùm solubile.

Nota, quòd priùsquàm conjux fidelis transeat ad secundas nuptias, debet admonere infidelem, de cujus pertinacia non constat.

10. An infidelitas superveniens matrimonio fidelium, reddat illud solubile, quoad vinculum?

8. Neg. Ita Innoc III. Cap. *Quanto* de divortiiis. Et ratio est, quia matrimonium fidelium redditur prorsus ratum, & firmum per baptismum, ratione cujus significat indissolubilem conjunctionem Christi cum Ecclesia.

§. 3. ET ULTIMUS.

De dissolutione Matrimonii quoad cohabitationem.

QUòd conjuges debeant simul cohabitare, est clarum ex natura ipsius conjugii, uti & ex Matt. 19. *Relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ.*

Petes assignari aliquos casus, in quibus Matrimonium solvitur quoad cohabitationem?

8. I.

- R. 1. Si alter conjugum adulteretur, potest dimitti in perpetuum, ita tamen ut pars innocens jus habeat nocentem revocandi, & debitum ab illo exigendi.
2. Si maritus labatur in hæresim, aut infidelitatem, potest uxor se ab ipso separare, & si per sententiam ab illo fuerit separata, non tenetur ad ipsum redire, nisi per sententiam judicis, licet ipse convertatur. Ita Cap. *Mulier* de conversione conjugatorum.
3. Si dos à parentibus promissa non præstetur, verisimile est, quòd maritus non teneatur eam alere, quamvis ad redditionem debiti obligetur, sed hoc spinis non caret.
4. Si pars una vitæ alterius insidietur.
5. Si maritus uxorem suam graviter lædere, & vulnerare soleat.
6. Si odio implacabili se invicem persequantur. Denique, si sinè gravi admodum damno, præsertim spirituali, cohabitare nequeant, ut si alter alteri sit occasio proxima peccati mortalis.
- Observandum: 1. Quòd, causis hujusmodi separationis cessantibus, ad pristinae cohabitationis societatem reverti omninò teneantur, nisi prudenter timeretur, ne periculum foret sublatum.
2. Consulendum esse, ne ulla ex causa regulariter loquendo quoad cohabitationem se separent, nisi interveniente ordinarii sententiâ, vel per Ecclesiæ judicium, cujus est rationes æquâ lance ponderare; cui irrefragabiliter hæc omnia dicta, & alibi dicenda filialiter subjicio.